

Catalogus bibliothecae musaei nat. hungarici. III. Libri in Aldina officina impressi. A m. n. múzeum könyvtárának címjegyzéke. III. Aldinák. Leírta dr. Gulyás Pál. 8-r. 4, 107 l. és egy színes melléklet. Ára 2 kor.

A m. n. múzeum könyvtárának címjegyzékei között a napokban megjelent dr. Gulyás Pálnak A m. n. múzeum Széchényi-könyvtárában lévő Aldinák leíró jegyzéke címen a Magyar Könyvszemle 1907. és 1908. évfolyamaiban leközölt dolgozata. A különkiadás e dolgozattól lényegileg nem különbözik, csupán a címleírásokba minden gondos javítás daczára becsúszott néhány sajtóhiba nyert az új revíziónál kiigazítást. Új a színes melléklet, mely Cicero Rhetorikájának kötését adja vissza vörös-barna tónusos nyomásban. A munka méltatására, tekintettel arra, hogy az könyvtárunk hivatalos kiadványa, nem vállalkozunk, csupán jelezzük megjelenését.

Weinberger, Wilhelm: *Beiträge zur Handschriftenkunde. I. (Die Bibliotheca Corvina). [Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-Historische Klasse. 159. Band. 6. Abhandlung.]* Wien, 1908. Alfred Hölder 8-r. 89 l.

Folyóiratunk mult füzetében volt alkalmam tájékozást nyújtani három többé-kevésbé jelentős újabb külföldi tanulmányról, mely Mátyás király egykori könyvtárával foglalkozik, s most ismét egy idevágó dolgozatról adhatok számot, mely az eddigi irodalom lehetőleg pontos s részben kritikai felhasználásával állítja össze az európai könyvtárakban ismert kétségtelen Korvin-kéziratokat s úgyszintén azokat is, melyeket a hagyomány, vagy a szakemberek indokolt véleménye a valószínű Korvin-kéziratok sorába iktatott. Ily jegyzéket Csontosinak folyóiratunk VI. (1881. évi) folyamában található összeállítása óta senki sem készített, már pedig a Corvina kutatása azóta sem szünetelt s nem egy oly eredményt vetett felszínre, mely e több mint negyedszázados lajstromot nem egy pontjában szükségkép módosítja. Csontos maga is 1895-ben a Pallas nagy lexikonában adott kimutatásában több tekintetben megváltoztatta első jegyzékének eredményeit, de minthogy — a közlés helyének természetére szerint — állításait a megfelelő kritikai apparátus nélkül, csak mint nyers tényeket állította oda, e kimutatás, mely különben is csupán az egyes könyvtárakban lévő kötetek darabszámának megjelölésére szorítkozik, a további tájékozódás alapjául nem szolgálhat.

Dr. Weinberger Vilmos, ez új jegyzék elkészítője minden adatához megadja a kritikai apparátust s ekként művecskéje egyszersmind a Corvina irodalmának is egyik legteljesebb összefoglalása. Az irodalom idézésénél arra is kiterjed, hogy az illető kodexről hol található hasonmás.

Egyik ilyen adatába hiba csúszott be. A British Museum Korvin-kodexéről, melyet folyóiratunk 1896-iki kötetében *Kropf* Lajos ismertetett részletesen, nem *színes*, hanem csak egyszínű hasonlóan van a czikkhez mellékelve. Itt utalunk *Weinberger* egy megjegyzésére, mely munkatársunk dolgozatát kiegészíti. A szóbanforgó kodex kapcsán leírt németalföldi ex-libris ugyanis *Gisbert Cuiperé*, nem pedig valamely holland főuré, a mint ezt *Kropf* sejtí.

Weinberger eredményeit, melyek egyik-másik részletéhez kétséggkívül szó fér, a következőkben foglaljuk össze:

Kétségtelen Korvin-kodexnek szerzőnk csupán azon darabokat tekinti, melyeknek akár kötésén, akár miniatura-díszén Mátyás király czimere előfordúl; a többi kéziratokat, habár azok Korvin-származását a legmegbízhatóbb hagyomány, vagy a legtetszetősebb okoskodás erősíti is meg, csupán a valószínűek csoportjába sorolja. E szigorú elv következménye, hogy a kétségtelen Korvin-kéziratok száma nála csupán 122-öt tesz ki, szemben *Csontosinak* a Pallas lexikonban közölt kimutatásában felsorolt 145 darabbal, jöllehet *Weinberger* több olyan kézitról is tud, melyek *Csontosin* előtt még ismeretlenek voltak. A különbség a két összeállítás között a következő helyekre terjed ki:

Kétségtelen Korvin-kéziratok:

Budapest, M. N. Múzeum	W. 13	Cs. 15
Budapest, Emich-könyvtár	W. —	Cs. 1
Cambridge, Trinity College	W. 1	Cs. —
Drezda, Königl. Bibl.	W. 3	Cs. 2
Firenze, Laurenziama	W. 4	Cs. 2
Firenze, Kir. levéltár	W. —	Cs. 1
Escorial, Kir. könyvtár	W. —	Cs. 1
Esztergom, Főszékesegyh. ktár	W. —	Cs. 1
Holkham Hall, Lord Leicester gyűjt.	W. 1	Cs. —
London, Magángyűjtemény	W. —	Cs. 1
Modena, Estek ktára	W. 15	Cs. 18
Padova, Egyetemi ktár	W. —	Cs. 1
Páris, Nemzeti ktár	W. 3	Cs. 4
Pozsony, Ferenczes ktár	W. —	Cs. 1
Sarajevo, Bosnyák múzeum	W. —	Cs. 1
Venezia, Marciana	W. 3	Cs. 4
Verona, Káptalani ktár	W. —	Cs. 1
Volterra, Museo Guarnacci	W. —	Cs. 1
Wernigerode, Stolberg-ktár	W. —	Cs. 1 ¹
Wien, Udvari ktár	W. 27	Cs. 30
Három osztrák magánkönyvtár (?) ...	W. —	Cs. 3

¹ Cs. Zeisberg-ktárt említ, mely azonban W. szerint a Stolberg-könyvtárba olvadt be.

Megjegyezzük, hogy a *Csontos*i jegyzékében a Budapest, Emich-könyvtár és Sarajevo, nemzeti múzeum alatt fölvett darabok, az időközben beállott változásoknak megfelelően *Weinberger*-nél Nemzeti Múzeumunk alatt fölvéve. Ugyanitt szerepel, *Ábel* Jenő egy cikkének alapos félreértése következtében Domitius Calderinusnak Juvenálishoz írt kommentárja, mely tényleg a firenzei királyi levéltárban van letéteményben. E tévedés folyamánya viszont, hogy *Weinberger* Firenze alatt a levéltárban őrzött kodexet illetőleg csupán *Csontos*inak a Pallas lexikonban található adatára szorítkozik. E kodexet leszámítva, *Weinberger*-nél a Széchényi-könyvtár Korvin-kodex állománya tizenkettő, tehát egyvel több a könyvtár vezetősége által megállapított hivatalos létszámnál. Ennek oka, hogy *Weinberger* a múzeum Sallustiusát is eredeti Korvin-kodexnek veszi, miután címclapján Mátyás király címere tényleg föllelhető. »Ámde a címér festésének újabb jellege s az egykori tulajdonosok nevei kétségtelenné teszik, hogy a kézirat a hamisított Korvin-kodexek csoportjába tartozik.«¹

Az a sajnálatos félreértés, melyre föntebb utaltunk, abban leli magyarázatát, hogy szerző egyáltalán nem ért magyarul s a Corvinának kétségkívül jelentős magyar nyelvű irodalmát csak néhány bécsi ismerőse közvetítésével használhatta fel. A nyelvismeret e fogyatékosságának tudható be a magyar nevek és könyvcímek elferdítése is, minők például Thomas *Bukacs*, *Bakács* helyett, *Csontos*i, *Csontos*i helyett, ami annyival inkább feltűnik, mivel e név lapról-lapra előfordul, vagy az ilyen könyvcímek mint: *Dizlapok a Romai könyvtárakban őrzött négy Corvin-kodexbol.* vagy *A győri püspöki papnevelozentezet könyvtárának címjegyzike* stb. Alighanem ugyanez okra vezethető vissza *Weinberger* tartózkodó álláspontja a Casanate-könyvtár Korvin-kodexével szemben, melyet néhai *Schönherr* Gyulának épen folyóiratunk² hasábjain kifejtett meggyőző érvelése a kétségtelen Korvin-kéziratok sorába emelt. E tartózkodás inkább helyén lett volna *Anziani* okoskodásával szemben, melylyel az a lissaboni levéltárban őrzött hétkötetes bibliának a Corvinába tartozását igyekszik igazolni; *Weinberger* a Laurenziana néhai könyvtárosának okoskodása gyöngéire maga is rámutat, de az eredményt — a mint ezt a cikkely elé helyezett szám tipusa mutatja — mégis magáévá teszi.

A kétségtelenné tartott Korvin-kodexek mellett *Weinberger* még 54 oly kéziratot is felsorol, melyek több-kevesebb joggal mint Mátyás király könyvtárának darabjai szerepelnek vagy szerepeltek a szakirodalomban és hagyományban. A végleges döntés e kéziratok nagy részét illetőleg azonban csak úgy volna megejt-

¹ A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Orsz. Könyvtárának történeti és irodalomtörténeti kiállítása. Budapest, 1902. 18 l.

² Magyar Könyvszemle. Új folyam. XII. 435—469. l.

hető, ha hozzáértő szakember az anyagot a helyszínen gondosan áttanulmányozná. Ezt megtenni különben a kétségteleneknek jelzett Korvin-kodexekkel sem volna fölösleges, melyekről egy végleges, a miniatűrök kritikai leírását tartalmazó s a kodexek sorsára gondosan kiterjeszkedő bibliográfiai jegyzék még mindig hiányzik. Aki azonban ez ép oly sok tudást, mint szorgalmat s áldozatkészséget igénylő munkára vállalkozik, annak *Weinberger* lajstroma nélkülözhetetlen kalauza lesz kutatásai során. A füzet jelentőségét épen ez a körülmény adja meg. *Dr. Gulyás Pál.*

Rejtő Sándor: *A papiros tartósságának megállapítása.* Második kiadás. Budapest, 1907. Pesti könyvnyomda r.-t. 8-r. 79, 2 l., 24 melléklet.

Az írott följegyzések s nyomtatványok fennmaradásának fő feltétele, — a sokféle egyéb kedvező mellékkörülmények mellett, minők pl. az elraktározásra szolgáló helyiségek szárazsága, teljes tűz- és vagyonbiztonsága, az emlékek gondos kezelése stb. — kétségkívül a használt anyag, napjainkban tehát szinte kizárólag a papiros tartóssága, ellenálló képessége. Az a sokféle érdekszál, mely az írott följegyzések egy részéhez fűződik, indokoltá teszi azt a gondos, minden részletre kiterjedő vizsgálatot, melynek az egyes államokban a gyártott papirost alávetik s melynek eredménye szerint a papírnemeket osztályozzák. Hazánkban jelenleg a papír tartósságának ama módszer szerinti megvizsgálására, melyet *Rejtő Sándor* műegyetemi tanár ír le ezúttal ismertetésre kerülő könyvében, mintegy tíz jól felszerelt laboratórium áll rendelkezésre, s mi is teljes mértékben osztjuk szerző óhaját, hogy a vizsgálat kényszere honi papírgyárainkban is általánosíttassék.

A papirosvizsgálatnak *Rejtő* szerint a következő részletekre kell kiterjednie:

a) *A súly és vastagság megállapítására.* A méréshez szükséges eszközök egy oly mérleg, a melyen 0.05 gr. még pontosan leolvasható, miután a súly megállapításához egy 0.1 m² nagyságú papírlap szolgál; továbbá egy olyan mikrométer, melylyel még 0.02 mm. olvasható le. Ennél vékonyabb, ú. n. selyempapiros vastagságának lemérésére a lipcsei *Schopper* czég által gyártott rügös tapintó szolgál.

b) *A kémiai tartósság megállapítására.* Itt első sorban a papírgyártáshoz újabban mind sűrűbben használt fajtákban előforduló, s gyors oxidálódása folytán rendkívül káros hatású lignin kimutatására kell törekednünk. Ily célra *Rejtő* az alkoholos phloroglucin-oldatot, a kénsavas amilin-oldatot s a diamethyl-paphenylen-diamin oldatot ajánlja; ezek elseje vörösré, másodiká élénk sárgára, harmadika pedig narancsszínűre festi a lignint. Gondtalan gyártás következtében a papiros anyagában szabad savat, szabad